

HOE UITGESTREKT WAS MARIAKERKE IN 1559 ?

door J.B. DREESEN

In een vorige bijdrage behandelden wij de uitgestrektheid van Sinte-Catharina-West (1) 25 jaar voor de Grote Vloeiing van 1584.

Wij haalden, pro memorie, ook de drie "Beginnen" (2) aan waaruit op dat ogenblik SINTE-MARIEKERKE (het huidige Mariakerke) bestond.

In het kader van een betere kennis van de omgeving van Oostende voor het Beleg van 1601-1604, loont het de moeite hier nader op in te gaan. Sinte-Mariakerke behoorde in 1559 integraal tot 's Heerwoutermansambacht en bestond uit het 31ste, 32ste en 33ste Begin, die ten noorden van Sinte-Catharina-West lagen.

Net als in onze bijdrage over Sinte-Catharina-West halen we ook voor Sinte-Mariakerke de volledige inleiding aan, voor elk van die beginnen, zoals die in de Ommeloper van 's Heerwoutermansambacht van 1559 verwoord werd.

Txxxi(st)e Be(ghin) Sinte Mariakerke oost (3)

Beghinnende noordtwaert over vanden voors(eide) sticke noordt over testereepvlietkin tusschen testereepvlietkin ande zuudts(yde) den dyckersgracht ende de dune al an de noordts(yde), metten westhende ande cleene zydelinghe jeghens tgheschet vanden ambochte, ende metten oosthende ande groote sluisvliet, metten noordtoosth(ende)r an sheerwoutermanssluus, ende es thoucckin daer de kercke ende tdorp van sinte Mariekercke in staen.

Somma 177 gemeten 2 lynen 90 roeden.

Txxxii(st)e Be(ghin) Sinte Mariakerke oost theyllandt

Beghinnende oostwaert over vanden laetsten voors(eide) p(er)cheelen oostwaert over den grooten sluisvliet, tusschen den dyckersgracht jeghens den zeedyck ande noordtzyde den sluisvliet ande zuudth(ende) ende ant oosth(ende)e metten westhende ande zydelinghen, metten noordtwesth(ende)r an sheerwoutermans sluus ende es tbeloop daer tambocht huus ende twerchhuus van sheerwoutermans ambocht in staen gheheeten theylandt.

Somma 42 gemeten 16 roeden.

Txxxiii(st)e Be(ghin) Sinte Mariakerke oost De poorth(ou)c

Beghinnende oostwaert over vanden voors(eide) sticke oostwaert over den houden sluisvliet, tusschen den dyckersgracht jeghens de zeedyck ende de dune al ande noordtzyde den oude oostenschen waterganck ande zuudtzyde ende zom andt oosthende metten westh(ende)r anden sluisvliet ende heet den poorthouck.

Somma 36 gemeten 31 roeden.

De totale oppervlakte van Sinte-Mariakerke bedroeg dus :

177 gem. 2 lyn. 90 roed. + 42 gem. 16 roed. + 36 gem. 31 roed. = 256 gemeten en 37 geroeden of afgerond 256 gemeten.

Vergeleken met het grondgebied van Sinte-Catharina-West (1841 gemeten) is dit een kleine oppervlakte.

We moeten echter rekening houden met het landverlies dat Sinte-Mariakerke leed in de eeuwen voordien.

Een benaderend idee daarvan krijgen we als we het landverlies aan de kust nagaan op de vermindering van belasting, bepaald in het TRANSPORT van 1408 (4) door verliezen aan de zee, door het tolmzand (5) en door de bedijking. In een van de Charters (6) verzameld door GILLIODTS-VAN SEVEREN lezen we : "Dans le sher Woutermans ambacht à l'ouest d'Oostende jusqu'au Camerlinx 300 mesures qui ont été emprises pour les digues" (vertaling : In sheer Woutermans ambacht, ten westen van Oostende tot aan het Camerlinx ambacht 300 gemeten die gebruikt werden door de bedijking).

Vermits het hieraan voorafgaande TRANSPORT van 1309 dateert kunnen we dit verlies situeren in een periode van 100 jaar.

Indien we de "beginnen" die west van Oostende, tussen de Havenvliet en de grens van Camerlinckx ambacht liggen en die aan de duinen grenzen, naar hun oppervlakten samentellen

31ste begin	178 gemeten	Sinte Mariekerke
32ste begin	42 gemeten	Sinte Mariekerke
33ste begin	36 gemeten	Sinte Mariekerke
36ste begin	182 gemeten	Sinte Catharina-West
37ste begin	68 gemeten	Westscependom van Oostende

krijgen we een totaal van 506 gemeten (afgerond 500). Dit is 2/3de meer dan het in een eeuw verloren gegaan gebied (300 gemeten). Indien wij een lijn trekken van een punt ten zuiden van de kerk van Sinte Mariekerke (iets ten noorden van de snijding van het Terspreepvlietken en de Cleene Zydellinghe) tot aan het punt waar de Havenvliet zich aftakt van de Oostendse Watergang, dan krijgen we een rechte lijn die bij benadering de zuidgrens vormt van de voornoemde 31ste, 32ste, 33ste, 36ste en 37ste beginnen. Trekken we een lijn, ten noorden van de kerk van Sinte Mariekerke langs de dijk en de dijkergracht achter de duinen, naar Oostende, dan krijgen wij bij benadering de noordergrens van dit gebied.

Volgens de foutentheorie van GAUSS compenseren de stukken boven en beneden de zuid- en noordgrens van het stuk elkaar in grote mate.

De Cleene Zydellinghe vormt de westzijde en de Havenvliet de oostzijde van dit gebied dat bij benadering 500 gemeten (506) groot is. Dit gebied vormt een liggende trapezium waarvan Sinte Mariekerke en Oostende (de Havenvliet) de kleine zijden zijn. Dit gebied is 2/3de groter dan het gebied dat tussen het TRANSPORT van 1309 en dat van 1408 verloren ging (300 gemeten).

Vormen wij aan de noordkant van dit gebied een trapezium waarvan de kleine zijden 2/3de kleiner zijn dan die van het zojuist beschreven gebied, dan is dat ongeveer de grootte van het stuk dat in honderd jaar verloren ging. Getekend op de noordkant van het eerste trapezium, loopt de noordkant ervan ter hoogte van de zee kant voor de duinen. Het aldus omschreven gebied geeft ons een idee van de landverliezen in 100 jaar (7).

De vergelijking en de verhouding is niet volledig juist. Normaal zouden we ook nog rekening moeten houden met de landverliezen tussen 1408 en 1560, datum waarop de kaart getekend werd. Bij gebrek aan parameters is dit echter voorlopig onmogelijk te bepalen.

Op basis van bovenstaande mogen wij veronderstellen dat de grens van Sinte Mariekerke, honderd jaar vroeger, lag waar op de kaart van 1560 de grens van hoog en laag water lag.

De basis van deze kaart is een reproductie van de kaart van POURBUS (1560) naar "le Chevalier BARSHARDT" 1877.

De iets donkere beginnen ,genummerd met omrande romeinse cijfers geven het grondgebied aan van Sinte-Catharina-West.

XXXVII ste Begin
Westschependom van Oostende

XXXI ste Begin

XXXIIste Begin

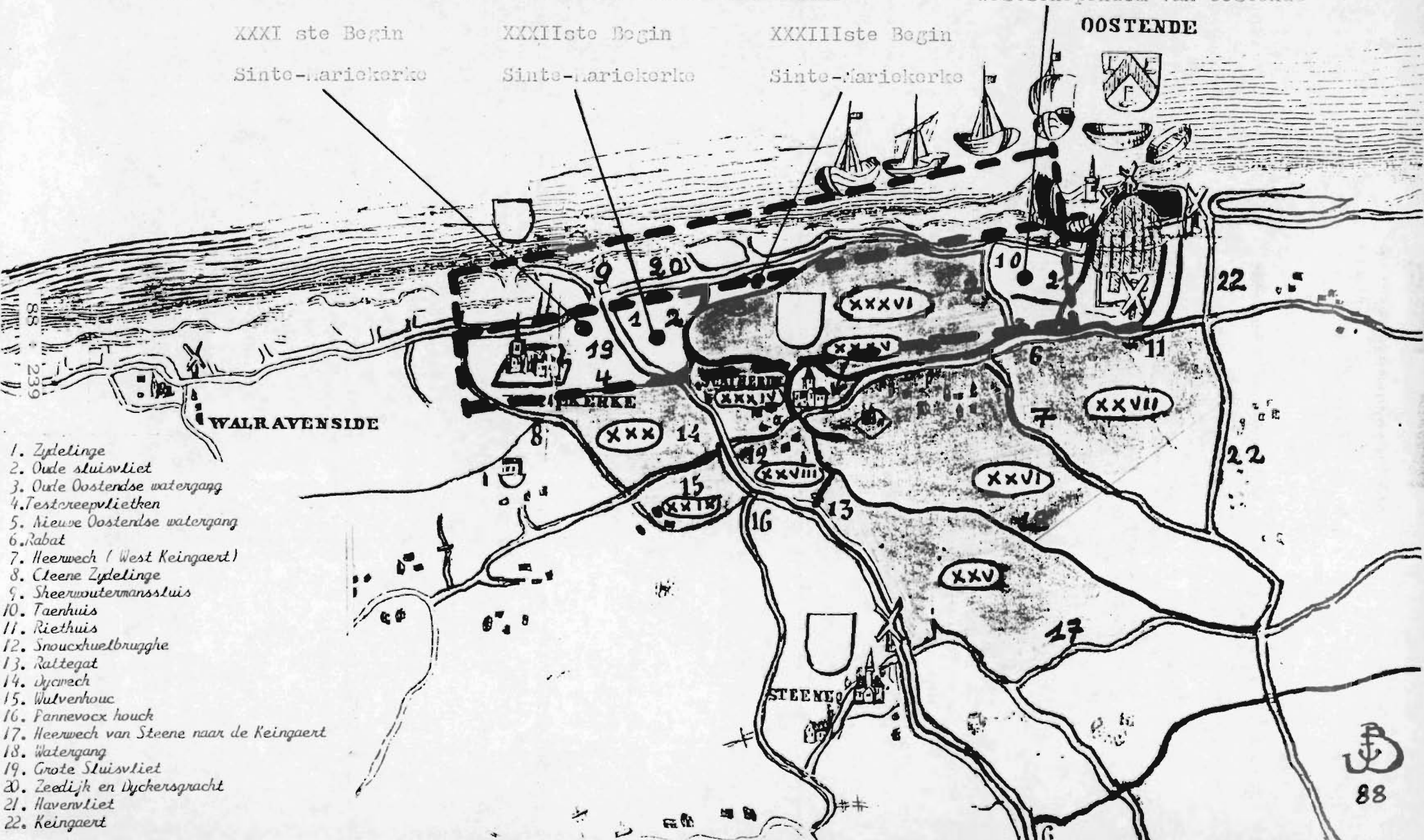
XXXIIIste Begin

OOSTENDE

Sinte-Mariakerke

Sinte-Mariakerke

Sinte-Mariakerke

1. Zydelinge
2. Oude sluisvliet
3. Oude Oostendse watergang
4. Testcreepvlietken
5. Nieuwe Oostendse watergang
6. Rabat
7. Heerwech (West Keingaert)
8. Cleene Zydelinge
9. Sheerwoutermanssluis
10. Faenhuis
11. Riethuis
12. Snoucshuelbrugge
13. Raltegat
14. Dycnech
15. Wulvenhouc
16. Pannevoxc houc
17. Heerwech van Steene naar de Keingaert
18. Watergang
19. Grote Sluisvliet
20. Zeedijk en Dychersgracht
21. Havenvliet
22. Keingaert

Sinte Mariekerke verloor aldus in 100 jaar meer dan de helft van zijn grondgebied.

- (1) Tijdschrift De Plate oktober 1988. J.B. DREESEN. Sinte Catharina-West.
- (2) De omlopers omschrijven alle percelen van een waterschap en groeperen deze in "blokken". De grenzen van een blok, bestaande uit wegen, watergangen en/of dijken, worden aan het hoofd van een groep percelen uitvoerig omschreven, waarbij de aanhef onveranderlijk luidt "Dit beghint...". In de oudste ommlopers zijn deze blokken genummerd in margine zodat de gewoonte ontstond een bepaalde groep percelen met een rangnummer aan te duiden. Onder invloed van de eerste woorden der omschrijving sprak men toen van het zoveelste "beghin". Naar E. GOTTSCHALCK.
- (3) Dit moet, lettende op de verdere aanduidingen in de tekst, waarschijnlijk SINTE MARIEKERKE WEST zijn.
- (4) TRANSPORTEN, voornamelijk van 1309 en 1408. De verordeningen waarmee de overheid eenieders aandeel in de zg. grondbelasting bepaalde.
- (5) Tolmzand = stuifzand of stuifduinen.
- (6) GILLIODTS-VAN SEVEREN. Inventaire de chartres IV. 2 septembre Brughe up ten andren dach van september int jaer cccc ende acht.
- (7) Zie kaart in bijlage.

'T KIND MOET EEN NAAM HEBBEN
OF NAAMGEVING TE OOSTENDE 1800-1988 (deel 2)

door Norbert HOSTYN

1925

Zo'n 7 jaar na W.O. I en in volle interbellum. We noteerden systematisch alle 1ste voornamen in het register der geboorten, en wel vanaf de index op familienamen. We beperkten ons tot de letters A tot De Gryse.

Dit leverde ons 226 personen op. Genoeg om ook hier de trends te zien. Bij de jongens scoren Roger, Roland, Fernand en Georges het hoogst. Bij de meisjes houdt Marie hardnekkig stand. Daarnaast waren er nogal wat Simonnes, Denise's en Georgette's.

JONGENS (OP 123 VOORNAMEN)

Roger : 12	Julien : 2
Roland : 7	Michel : 2
Fernand : 6	Omer : 2
Georges : 6	Oscar : 2
André/Andries : 5	Raymond : 2
Emiel : 4	Auguste : 1
Robert : 4	Dieudonné : 1
Willy : 4	Edgard : 1
Albert : 3	Etienne : 1
François : 3	Eugeen : 1
Henri : 3	Frédéric : 1
Jean : 3	Florent : 1
Louis/Ludovicus : 3	Gaspard : 1